

درك حضور پروردگار در زندگی بشر، نتیجه واکاوی لایه‌های وجودی اوست

استاد حوزه و دانشگاه با بیان این‌که قرب خداوند به انسان قابل مقایسه با قرب ذهن به انسان نیست، عنوان کرد: هرکس تمام زوایای وجودی خود را واکاوی کند، خداوند را در میان هر ذره‌ای حاضر و ناظر می‌بیند؛ از عجایب خلقت است که ما در نهایت بُعد از کسی هستیم که او در اوج قرب نسبت به ما است.

استاد حوزه و دانشگاه با بیان این‌که قرب خداوند به انسان قابل مقایسه با قرب ذهن به انسان نیست، عنوان کرد: هرکس تمام زوایای وجودی خود را واکاوی کند، خداوند را در میان هر ذره‌ای حاضر و ناظر می‌بیند؛ از عجایب خلقت است که ما در نهایت بُعد از کسی هستیم که او در اوج قرب نسبت به ما است.

به گزارش خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمدتقی فعالی، مدرس حوزه و دانشگاه و نگارنده 9 جلد کتاب در باب جنبش‌های نوظهور معنوی، در دهمین نشست از سلسله نشست‌های «آسیب‌شناسی عرفان‌های کاذب» که در سازمان فعالیت‌های قرآنی دانشجویان کشور برگزار شد، به ایراد سخنرانی پرداخت.

فعالی با اشاره به ادامه مبحث آئین نوپیدای دالایی‌لما اظهار کرد: در جلسه گذشته نخست در رابطه با زندگی‌نامه و سپس راجع به ایده‌ها و تعالیم دالایی‌لما سخنانی طرح شد. به دو دلیل در این بخش به تفصیل سخن رانده شد؛ اول این‌که افکار و اندیشه‌های دالایی‌لما مبتنی بر شاد بودن و شاد زیستن دارای جایگاه مهم و ویژه‌ای در جهان است. دلیل دوم در تفصیل مبحث آئین دالایی‌لما این است که آئین معنوی دالایی‌لما آخرین آئینی است که از میان آئین‌های نوظهور هندی مطرح می‌شود، لذا مباحثی که در این آئین مطرح می‌شود به نوعی جمع‌بندی تمامی مباحث آئین‌های معنوی نوظهور هند به‌شمار می‌آید.

وی با بیان این‌که در جلسات گذشته راجع به آئین معنوی دالایی‌لما به دو نکته اشاره شده بود، اظهار کرد: آئین دالایی‌لما نیز مانند دیگر آئین‌های نوظهور معنوی هند مبتنی بر اصل تناسخ است که به صورت کوتاه در این رابطه به مباحثی پرداختیم. دومین بحث که در رابطه با اندیشه‌های دالایی‌لما مطرح شد این بود که اصل ایده‌های دالایی‌لما مبتنی بر مبحث رنج در بودا و بودیسم است.

فعالی ادامه داد: ایده گرفتن از آئین بودا در اندیشه‌های دالایی‌لما به‌گونه‌ای است که آئین دالایی‌لما را نوعی قرائت نوپدید از آئین بودیسم به‌شمار می‌آورند. در بیان این مطلب می‌توان افزود همان‌گونه که آئین بودا مبتنی بر اصل رنج در این دنیا و چگونگی برطرف کردن رنج از میان بشر است، آئین دالایی‌لما نیز به این اصل ادامه می‌دهد، به تعبیری می‌توان عنوان کرد که لامائیسم روایت جدیدی از آئین بودیسم است.

این محقق و پژوهشگر با تأکید بر این‌که اصل دوم در آئین معنوی دالایی‌لما اصل رنج است، عنوان کرد: آنچه به‌عنوان اصل رنج در آئین معنوی لاما مطرح می‌شود، باید با اصل رنج در اسلام و «کبد» که در قرآن به آن اشاره شده است، مورد مقایسه قرار گیرد. در این مقایسه باید تفاوت ماهوی میان اصل رنج در آئین بودیسم و اصل کبد در آئین اسلام مشخص شود.

وی با بیان این‌که سومین اصل از میان اصول دالایی‌لما که از آئین بودیسم گرفته شده است و باید با اصول اسلامی مورد تطبیق و مقایسه قرار گیرد، اصل شادی است، اظهار کرد: دالایی‌لما جملات مختلفی در رابطه با شاد زیستن انسان در این دنیا عنوان کرده است. وی اعتقاد دارد که غایت زندگی انسان در این دنیا جز شاد زیستن چیز دیگری نیست.

فعالی تصریح کرد: مهم‌ترین راهکاری که دالایی‌لما در رابطه با شاد بودن و شاد زیستن انسان در این دنیا مطرح کرده است، تشکیل باشگاه‌های خنده است. دالایی‌لما و شاگردانش مجموعه تکنیک‌هایی ارائه می‌دهند که به زعم آنها در نهایت منجر به شاد بودن و شاد زیستن انسان خواهد شد.

این محقق و پژوهشگر با اشاره به آیات و احادیث وارده در زمینه شاد بودن ادامه داد: در این رابطه باید نیم‌نگاهی به آیات و احادیث دین مبین اسلام در رابطه با شاد بودن و شاد زیستن داشت و بعد از آن این مطالب را با آئین نوپدید دالایی‌لما مقایسه کرد.

وی افزود: در این رابطه ابتدا باید به این بحث پرداخت که خدای متعال، به عنوان خالق بشر از زیستن انسان در این جهان چه هدفی را دنبال می‌کند. اگر در این رابطه به مجموعه آیات و روایات مراجعه شود، متوجه خواهیم شد که هدف از زیستن انسان در این دنیا تنها يك چیز است.

فعالی با بیان این‌که واژه‌ای که در دین اسلام به غایت زندگی بشر در این دنیا اشاره می‌کند، واژه «قرب» است، اظهار کرد: البته

واژه مشابه قرب نیز در میان آیات و روایات وجود دارد که در این جلسه ما به بحثی تحلیلی در این رابطه خواهیم پرداخت. قرب دو گونه است؛ اول قرب خدا به ماسوا و انسان و دوم قرب انسان به خدا.

این استاد حوزه و دانشگاه با تأکید بر این که معمولاً هنگامی که از قرب سخن به میان می‌آید، بُعد دوم قرب یعنی این که انسان چه کار کند تا به خداوند متعال نزدیک شود، مد نظر است، عنوان کرد: باید دقت کرد که حقیقت قرب به صورت عمودی است. در حقیقت هم قرب انسان به خدا و هم قرب خدا به انسان مطرح می‌شود.

این محقق و پژوهشگر با بیان این که در رابطه با قرب خداوند به انسان آیات متعدد و مفصلی در قرآن وجود دارد، افزود: در این رابطه تنها به یک مبحث خواهیم پرداخت و آن این که خداوند به ماسوا و انسان نزدیک است. خداوند متعال به انسان نزدیک‌تر از آن است که حتی انسان فکرش را هم نمی‌تواند بکند.

فعالی ادامه داد: در آیات متعدد قرآن اوج قرب در فرهنگ دینی این آیه است که خداوند متعال فرموده: «فَإِنِّي قَرِيبٌ». براساس گفته‌های عرفای اسلامی این قرب، قرب مطلق محسوب می‌شود، یعنی مقید به هیچ‌گونه قیدی نیست. خداوند به ماسوا و بشریت نزدیک است.

وی با بیان یک مثال تأکید کرد: یکی از اموری که در این جهان به انسان بسیار نزدیک است، خون جاری در رگ‌های وی است. اگر یک ثانیه و حتی یک صدم ثانیه خونی که در مویرگ‌های مغز جاری است از حرکت باز ایستد، زندگی انسان مختل خواهد شد. حال باید عنوان کرد که خداوند از خون جاری درون رگ‌های انسان به او نزدیک‌تر است.

این استاد حوزه و دانشگاه افزود: مثال دیگر این که ذهن انسان پستوخانه روح محسوب می‌شود. هر انسانی به خود اجازه می‌دهد تا راجع به دیگران هرگونه می‌خواهد بیندیشد. تصور هر انسانی بر این است که فکر محرم‌ترین امور نزد انسان است، اما باید دقت داشت که خداوند از فکرها و ذهن‌ها نیز به انسان نزدیک‌تر است.

فعالی با بیان این که قرب خداوند به انسان به هیچ‌عنوان قابل مقایسه با قرب ذهن به انسان یا خون جاری در رگ‌های وی نیست، خاطرنشان کرد: هرکس تمام زوایای وجودی خود را لایه به لایه واکاوی کند، خداوند را در میان هر ذره‌ای حاضر و ناظر می‌بیند.

وی با تأکید بر این که درونی‌ترین لایه‌های وجودی انسان قلب وی به حساب می‌آید، عنوان کرد: خداوند خود در احادیث قدسی مختلف اشاره کرده است که جایگاه وی در قلب انسان مؤمن است. حال یکی از عجایب روزگار این است که انسان از موجودی که بسیار به وی نزدیک است، بسیار فاصله دارد.

این محقق و پژوهشگر ادامه داد: اگر شخصی یا شیئی به ما نزدیک باشد عکس آن نیز صادق است، یعنی ما نیز به او نزدیکیم، اما این مطلب یکی از عجایب خلقت است که ما در اوج بُعد از کسی هستیم که او در اوج قرب نسبت به ما است.

فعالی با بیان این که واشکافی و دقت به این مطلب نیاز به بررسی عمیق احادیث و مسائل پیچیده عرفانی دارد، اظهار کرد: عرفا به این مطلب که چگونه می‌شود انسان از کسی که به او در نهایت قرب است، دور باشد، بسیار دقت نظر داشته‌اند و دائماً سعی کرده‌اند تا ابعاد پیچیده و رازگونه این مطلب را کشف کنند.